

נימלר, מרטין (1892-1984)

(Martin Niemöller). כומר פרוטסטנטי אנטי-נאצי. במלחמת-העולם הראשונה היה נ' מפקד צוללות וזכה בעיטור גבוה (Pour La Mérite). אחרי המלחמה למד תיאולוגיה. מ-1931 ועד מאסרו ב-1937 היה כומר בכנסיית ברלין-דאלם (Berlin-Dahlem). תחילה קידם נ', כגרמנים פרוטסטנטיים רבים, בברכה את עליית הנאצים לשלטון, וראה בכך ראשיתה של תחייה לאומית. העיתונות הנאצית הרבתה לשבח את האוטוביוגרפיה שלו, 'מן הצוללות אל בימת המטיף' (1933), בגלל הפטריוטיות שבה. נ' היה שותף למגמה האנטי-קומוניסטית של הנצינל-סוציאליסטים ולרגשות התיעוב שלהם כלפי הרפובליקה הוויימרית. ואולם, בראשית 1934, משהחל היטלר בפעולותיו 'לתיאום' הכנסייה האוונגלית ולהכפפתה למדינה, התפכח נ'. ב-1934 הקים נ' את 'איגוד החירום של הכמרים' (Pfarrernotbund) במטרה להגן על הכנסייה הלותרנית מפני התערבות הנאצים. הוא היה למנהיג 'הכנסייה המוודה' (Bekennende Kirche) ולאחד מראשי המתנגדים לחוגים הנוצריים תומכי הנאצים בגרמניה. הטפותיו המרדניות והאהדה הרחבה שבה זכה עוררו את חמתו של היטלר, וב-1 ביולי 1937 נאסר נ'. במרס 1938 הועמד למשפט ונמצא אשם בהתקפות חתרניות נגד המדינה, אך קיבל עונש קל יחסית – שבעה חודשי מעצר במבצר. עם שחרורו הורה היטלר לאוסרו שנית לאלתר. נ' שהה שבע שנים ב'מעצר מגן' במחנות ריכוז עד לשיחרורו בידי בעלות-הברית ב-1945. ב-1947-1964 היה נ' נשיא הכנסייה הפרוטסטנטית בהסן-נסאו (Hessen-Nassau).

ב-1945 השתתף נ' בפרסום 'הצהרת ההכאה על חטא של שטוטגרט'. נ' עצמו היכה על חטא:

'תחילה תקפו [הנאצים] את היהודים. לא פציתי פה. לא הייתי יהודי. אחר-כך תקפו את הקומוניסטים. לא פציתי פה. לא הייתי קומוניסט. אחר-כך תקפו את אנשי האיגודים המקצועיים. לא פציתי פה. לא הייתי איש האיגודים המקצועיים. אחר-כך תקפו אותי. ואז כבר לא היה איש שישמיע קולו למעני.'